

УДК 657

Кайряк О.Р.,

Гамуга О.Б.

Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського

СВІТОВИЙ РИНОК

Стаття присвячена дослідженню світового ринку, як найрухомішої частини світового господарства. Обґрунтовано, важливість і корисність світового ринку в міжнародній, національній та регіональній економіці. Розглянуто: фактори, які впливають на розвиток світового ринку, функції, види та принципи функціонування світового ринку.

Ключові слова: світове господарство, світовий ринок, кон'юктура, ціна.

Кауруак О., Gamuga O.

WORLD MARKET

The article is devoted world market research, as the most mobile part of world economy. Grounded, importance and utility of world market in an international, national and regional economy. It is considered: factors, which influence on world market, function development, kinds and principles of functioning of world market

Key words: world economy, world market, kon'yuktura, price.

Кайряк О.Р., Гамуга О.Б.

МИРОВОЙ РЫНОК

Статья посвящена исследованию мирового рынка, как самой подвижной части мирового хозяйства. Обоснованно, важность и полезность мирового рынка в международной, национальной и региональной экономике. Рассмотрено: факторы, которые влияют на развитие мирового рынка, функции, виды и принципы функционирования мирового рынка.

Ключевые слова: мировое хозяйство, мировой рынок, конъюктура, цена.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. На сучасному етапі суспільного розвитку значну роль для економіки кожної окремої країни і світу в цілому відіграє світове господарство, яке поєднує національні господарства і полягає в спеціалізації окремих країн на виробництві певних товарів та послуг і товарному обміні цими продуктами на світових ринках

Міжнародні зв'язки виступають сьогодні найважливішим фактором економічного росту, структурних зрушень і підвищення ефективності національного виробництва, одночасно є і каталізатором диференціації

країн, нерівномірності їх розвитку. Це можна довести тим, що сучасне світове господарство як в політичному, так і в соціально-економічному відношенні неоднорідне і характеризується великою кратністю.

Найрухомішою частиною світового господарства є *світовий ринок*, що являє собою сферу обмінних відносин між країнами та між іншими суб'єктами світового господарства, які пов'язані між собою участю у міжнародному поділі праці.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Наукову доктрину міжнародного економічного співробітництва заклали класики економічної теорії, і в першу чергу – Д.Рікардо, як автор теорії порівнянних витрат. Надалі її було розвинуто і модифіковано в концепції порівняльних переваг Хекшера-Оліна, згідно з якою кожна країна вивозить товари, виготовлювані з якнайефективнішим використанням надлишкових факторів виробництва, і ввозить дефіцитні товари, а також В. Леонтьєва та інших авторів, які обґрунтували переваги експорту наукомісткої продукції.

Цілі статті. Метою вибору та аналізу цієї теми є аналіз об'єктивних світо-господарських процесів, а також досвіду розвинутих держав у подоланні труднощів економічного розвитку, розгляд основних торговельних партнерів та зміни основних напрямків зовнішньої торгівлі.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Ринок є невід'ємною частиною суспільного господарського відтворення, формується в тісній взаємодії з усіма його елементами: виробництвом, споживанням, розподілом і являє собою сферу товарно-грошового обміну, розвитку торговельних функцій між продавцем і покупцем.

Світовий ринок – це сукупність національних ринків, поєднаних між собою всесвітніми господарськими зв'язками на підставі міжнародного поділу праці, спеціалізації, кооперування, інтеграції виробництва і збуту товарів і послуг.

До категорії світових належать усі товарні ринки, на яких виключно велику частку складають зовнішні торговельні операції (наприклад, світовий ринок олова, де експортна квота сягає 90% від його виробництва) і ті, де вона помірна – 30–50% (наприклад, світовий ринок автомобілів) і навіть незначна – 10–20% [1, с. 156].

Структуру світового товарного ринку можна розглядати в трьох аспектах – регіональному (ринок Північної Америки НАФТА, ринки Латинської Америки Андська група КАРІКОМ, МЕРКОСУР, ЦАОР, ринок Австралії та Нової Зеландії АНСЕРТА), товарно-галузевому (ринок промислової сировини, який поєднує ринки руд чорних, кольорових металів, дорогоцінного каміння, діамантів, хімічної сировини) та

соціально-економічному (ринки промислово розвинутих країн (ПРК), країн, що розвиваються (КР) та країн з перехідною економікою (КПЕ), країн соціалістичної орієнтації (КСО) [3, с. 37].

За характером торговельних угод та взаєминами продавців та покупців розрізняють три сектори світового ринку:

Закритий сектор – підпорядковується обмеженому впливу ринкових факторів; для нього характерна відносна усталеність ринкових цін, які базуються на національних цінах і не відбивають короточасних коливань попиту і пропозиції та дійсних вартісних показників збутових товарів.

Відкритий сектор – сфера звичайної комерційної діяльності практично незалежних продавців та покупців – малих і великих фірм, аутсайдерів, монопольних об'єднань, державних і приватних підприємств. Незалежність торговельних контрактів відкритого сектора світового товарного ринку зумовлює відносну нестабільність взаємовідносин.

Проміжне становище між закритим і відкритим секторами світового ринку займає пільговий сектор – торговельні операції на підставі довгострокових комерційних контрактів (ДСКК), які укладені на два і більше років (іноді 15–20 років) та обумовлені преференційними (пільговими) економічними умовами. Торгівлю на основі ДСКК виділяють у преференційну зону, на яку впливають риси обох секторів розвитку світових товарних ринків [3, с. 63].

У процесі взаємодії різноманітних факторів розвитку на світових товарних ринках формується відповідна ринкова кон'юнктура, яка відбиває зміни конкретних умов функціонування ринку та співвідношення попиту і пропозиції, пов'язаних з динамікою цін на товари та прибутками фірм [1, с. 161].

Кон'юнктура є невід'ємною рисою формування та розвитку світових товарних ринків, вона вивчається на мікрорівнях (досліджуються короткотермінові коливання і зміни товарного ринку) та макрорівнях (середні та довгострокові тенденції розвитку ринку, які враховуються в господарській діяльності на рівні підприємств, галузей та всієї національної економіки). Ринкова кон'юнктура використовується в стратегії управління, у виборі форм та методів конкурентної боротьби, у забезпеченні ефективності зовнішньої торговельно-економічної діяльності.

Формування кон'юнктури світових товарних ринків відбиває характер ринкової економіки. Великі цикли кон'юнктури досліджував відомий економіст Н.Д. Конаратьєв. Він підкреслив роль сукупності кон'юнктуро-формувальних факторів (КФФ), що впливають на економічну кон'юнктуру і проявляються у взаємозв'язках коротко-, середньо- та довгострокових тенденцій розвитку і формують ринкову кон'юнктуру [3, с. 131].

Умови формування кон'юнктури (УФК):

- економічні: розвиток виробничих сил, НТП, регулювання, ресурси, валютні, фінансові умови, структура економіки;
- соціально-політичні: суспільно-економічні відносини, особливості політичної системи, рівень життя населення, національно-культурні, релігійні традиції, рівень соціальної активності населення;
- міжнародні: стан МЄВ, розвиток світового господарства, Міжнародний поділ праці (МПП), зовнішня економічна стратегія країн, участь країн в МПП, експортна спеціалізація;

В умовах понижувальної кон'юнктури спостерігається стабільна перевага пропозиції товару над попитом, падіння цін на товар, скорочення числа укладених угод. Таке становище на ринку називають «ринком покупця».

Кон'юнктура підвищувальна – це стабільна перевага попиту над пропозицією товару, зростання ринкових цін на товар та числа торговельних угод («ринок продавця») [1, с. 169].

Висока кон'юнктура має тенденцію до збереження переваги попиту на товар над його пропозицією, починається вирівнювання їх балансу, ціна на товар і число торговельних операцій сягають свого максимуму, зростають прибутки фірм.

Універсальним показником і барометром товарної кон'юнктури є ціна на товар.

Ціна – це грошовий вираз вартості товару, який ґрунтуються на суспільних витратах на виробництво товару з урахуванням ринкової його вартості. Ціна визначається суспільно необхідними витратами праці на виробництво товару, тобто робочим часом, необхідним для виробництва товару.

Для світового ринку характерна множина цін на товар. Вони відрізняються за сферами дії, характером формування, ступенем зближення з рівнем ринкової ціни. За сферами товарообігу розрізняють ціни внутрішнього та зовнішнього ринків. Зовнішньоторговельні ціни бувають експортні та імпорتنі, які враховують величину витрат за доставку товару від експортера до імпортера.

Множина внутрішньо-торговельних цін негативно впливає на визначення рівня світових цін на товари. Як світові ціни виступають ціни звичних торговельних операцій, типових для світової комерційної практики. Вони розповсюджуються на значну частину світової торгівлі, доступні будь-якому продавцеві і покупцеві світового ринку.

Як світові ціни, виступають експортні ціни головних постачальників даного товару на світовий ринок (наприклад, ціни на нафту установлюють країни ОПЕК) та імпорتنі ціни провідних покупців

(імпортерів) даного товару, а також ціни важливих центрів міжнародної торгівлі (міжнародних товарних бірж, аукціонів, ін.)

В умовах високої конкуренції на світових товарних ринках експортерами товару стають провідні національні виробники найбільш конкурентоспроможної продукції з найменшими витратами на її виробництво національної монополії та ТНК [2, с. 231].

Висновки. Проаналізувавши даний матеріал, ми дійшли до висновку, що ринок – це складне багатогранне явище, який живе за своїми об'єктивними економічними законами. В основі якого лежать складні товарно-грошові відносини. На мою думку ринок є посередником між товаровиробниками та споживачами.

Сутність ринку знаходить своє вираження в його економічних і соціальних функціях. Світовий і національний досвід показує, що ринок робить величезний вплив на всі сторони життя суспільства.

Також слід зауважити те, що світовий ринок один із найважливіших елементів регулювання економікою. Це підтверджується тим, що ціни на товари світового ринку є загально прийнятими і незмінними для кожної країни. Вони залежать від економічної ситуації всього світу, регулюють відносини між товаровиробниками та споживачами на світовому рівні, що і впливає на відношення суб'єктів товарно-грошових відносин на макро- та мікрорівнях.

1. Борисов Е.Ф. Економічна теорія: Навч. посібн. / Е.Ф.Борисов. – М., 2009.

2.Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Макроекономіка. Навч. посібн. / В.Д.Базилевич, Л.О.Баластрик. – К.: Атака, 2006. – 368с.

3.Макконелл К.Р., Брю С.Л. Ринкова система та її функціонування / К.Р.Макконелл, С.Л.Брю.